

Professori Olavi Koivukangas

1. Juuret Halsualla ja Evijärvellä

Olavi Koivukangas syntyi äitinsä Vienon kotona Halsualla 12.11. 1941, kun isä Einari oli itärajalta torjumassa väkivaltaisia maahanmuuttajia. Tullessaan lomalle hän toi karhunlihaa, jota syötettiin Olaville, joka sai suuret voimat elämää ja urheilua varten. Käytyään Evijärven keskikoulun hän valmistui ylioppilaaksi Kokkolan yhteislyseosta v. 1960. Sitten hän meni vapaaehtoisena armeijaan Vaasan, mistä tuli 18-vuotias jääkäri vänrikki.

2. Historiaa Turun Yliopistossa

Syksyllä 1961 tuli lähtö Turun yliopistoon opiskelemaan historiaa. Olavi valmistui fil. kandidiksi v. 1967. Edellisenä vuonna hän oli mennyt naimisiin hammaslääkäri Pirjo Haverisen kanssa, jolla oli työpaikka Vetelissä. Olavi aiottiin nimittää historian opettajaksi.

3. Väitöskirja Australiassa 1972

Suunnitelmat muuttuivat, kun prof. Vilho Niitemaa sai tietää, että Canberran yliopisto etsi pohjoismaista tutkijaa tekemään väitöskirjan skandinaavisesta siirtolaisuudesta Australiaan ja pyysi Olavia lähettämään hakemuksen. Valinta kohdistui Olaviin ja tammikuussa 1969 hän ja vaimo Pirjo matkustivat laivalla Afrikan ympäri Sydneyyn, kun Suezin kanava oli pommitettu tukkoon. Tutkimustyö alkoi Australian National Universityssä ja keväällä vaimo pääsi kouluhammaslääkäriksi. Olavi matkusti ympäri Australiaa arkistoihin ja haastatteli vanhoja siirtolaisia. Keväällä 1972 valmistui ensimmäinen suomalaisen väitöskirja Australiassa. Suomen suurlähettiläs järjesti vastaanoton tapahtuman kunniaksi.

Halusimme palata Suomeen. Pirjon ansioilla olimme ostaneet Alfa Romeo urheiluauton, jonka lähetimme San Franciscoon. Sitten lensimme Uuteen-Seelantiin, jossa tapasimme siirtolaisia 10 päivää ja sitten olimme Tahitilla ja Havaijulla viikon kummassakin. Tultuamme San Franciscoon saimme auton laivasta ulos Suomen konsulin avustuksella, kun kuljetusfirma oli vahingossa lähettänyt paperit Suomeen. Sitten asetimme Australiassa syntyneen 8 kuukautta vanhan tyttäreemme Sirun koriin takapenkille ja aloimme ajon halki Amerikan käyden myös Meksikossa ja Kanadassa. Niagaran putouksilla ja Fitzburgissa tapasimme kotikylästä lähteneitä siirtolaisia ja Philadelphiassa tapasimme amerikkalaisen vastaväittäjäni. Sitten oli ajo New Yorkiin, jossa Alfa Romeo nostettiin laivaan, jonka matka oli Le Havren satamaan Ranskassa. Sieltä matka jatkui Pariisiin kautta Saksaan, jossa asui Pirjon sisko. Sieltä ajettiin Ruotsin Uumajaan, jossa asui kaksi Olavin serkkua. Elokuun 1972 alussa saavuttiin Vaasaan, josta ajettiin Evijärvelle. Suomi oli muuttunut. Ensimmäiset suuret kauppakeskukset oli avattu ja uusi sana meille oli ”lotto”.

4. Siirtolaisuusinstituutin perustaminen 1974

Ajoimme pian Turkuun ja professori Niitemaa otti Australiasta palanneen assistentiksi historian laitokselle. Sen ohella Olavi sai työministeriön apurahan tutkia uusinta siirtolaisuutta Australiaan. Suomesta oli v. 1970 tienoilla muuttanut 100 000 suomalaista Ruotsiin, ja ministeriö ha-

Olavi on ollut etelä-pohjalaisten heimo-päällikkö Turussa.

lusi mahdollisimman monen palaavan kotimaahan. Niinpä tuli mieleen, että historianlaitoksen yhteyteen voisi syntyä samanlainen tutkimuskeskus, jossa olin ollut Australiassa. Siellä opintojen loppuvaiheessa näin amerikkalaisessa lehdessä tekstin: ”Ellet saa työpaikkaa, ehkä voisit perustaa sellaisen.” Professori Niitemaa yritti perustaa kaukosiirtolaisuuden tutkimuskeskusta, mutta hanke ei edistynyt. Kävimme Niitemaan kanssa tapaamassa siirtolaistutkimuksesta kiinnostuneita yhteisöjä ja yliopistoja. Päädyimme säätion perustamiseen. Kun opetusministerö oli luvannut rahoitusta, keväällä 1974 Turun yliopistossa perustettiin Siirtolaisuusinstituutti säätiö. Mukana olivat kaikki Suomen yliopistot ja kaikkiaan 23 yhteisöä. Varsinainen toiminta alkoi elokuussa 1974 johtaja Olavi Koivukankaan ja toimistosihteerin Maija-Liisa Kalhaman toimesta. Aluksi toiminta käynnistyi historian laitoksessa, ja pian saatiin hyvät toimitilat os. Piispankatu 3, missä instituutti toimi katutasossa 20 vuotta.

5. Johtajana 35 vuotta

Siirtolaisuusinstituutista kehittyi nopeasti kansainvälinen siirtolaisuuden tutkimuslaitos, jonka johtajana Olavi Koivukangas toimi 35 vuotta. Kun hän jäi eläkkeelle v. 2009 lopussa julkaistiin kirja Krister Björklund, Ed. TYÖTÄ SYDÄMELLÄ Olavi Koivukangas Siirtolaisuusinstituutin johtaja 1974–2009. Siinä on kerrottu ensimmäisen johtajan monipuolinen toiminta.

Työnsä ohessa Olavi Koivukangas jatkoi tutkimusta ja toisen kerran hän väitteli tohtoriksi Turun yliopistossa v. 1986 suomalaisesta siirtolaisuudesta Australiaan. V. 1996 Australian hallitus myönsi Koivukankaalle Order of Australia arvon ja v. 2002 tasavallan presidentti myönsi hänelle professorin arvonimen.

6. Siirtolaisuusmuseo Peräseinäjoelle

Kun Turusta ei löytynyt tiloja Siirtolaisuusmuseolle niin v. 1999 Koivukangas käynnisti museon perustamisen Peräseinäjoelle. Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen toiminta käynnistyi v. 2004. Museoon on tuotu siirtolaisten rakennuksia eri puolilta maailmaa. Arvokkain Maailman raitin rakennus on härmäläisen rangaistusvanki Matti Unkurin Siperiasta tuotu hirsitalo. Siirtolaisuusmuseo on tärkeä matkailukohde.

7. Urheilu elämäntapana

Olavi Koivukankaan tärkein harrastus on urheilu ja erityisesti heittolajit. Nuorena hän heitti kiekkoa ja Australiassahan oppi moukarinheiton ja heitti moukaria 55 m, kun Suomen hormonimiehet heittivät 60 m. Palattuaan Suomeen hän voitti Varsinais-Suomen piirinmestaruuden moukarissa. Sitten tuli 15 vuoden tauko, kunnes v. 1991 Turussa järjestettiin veteraanien MM-kilpailut. Sen jälkeen hän on jatkanut veteraaniurheilua ja hänellä on 31 Suomen mestaruutta, neljä pohjoismaiden. Euroopan mestaruus ja hopea painonheitossa ja MM pronssi heittoviihdistelussa Etelä-Afrikassa, millä matkalla hän välipäivinä haastatteli suomalaisia kirjaansa varten.

8. Sukutilan 15. tunnettu isäntä

Vuonna 2006 Olavi lunasti sisaruksiltaan Koivukankaan vanhan sukutilan Evijärvellä, ja on kunnostanut sen 1800-luvun henkeen. Olavi Koivukangas on talon 15. tunnettu isäntä. Tilan päärakennus on siirretty mykyiselle paikalle v. 1834. Silloin talon isäntä Matti Antinpoika Söderena oli Vaasan linnassa. Hän oli paikalli-

nen häy. Kuuluisan häjyn Antti Isotalon isoäiti oli lähtöisin Koivukangas Söderena suvusta. Nykyinen Antti Isotalo on käynyt tutustumassa taloon, johon päähäjäyn sukujuuret johtavat. Sama geeniperintö on Olavi Koivukankaalla, joka on Turun Seudun Eteläpohjalaisten kunniapuheenjohtaja. oltuaan pitkään puheenjohtaja. Lisäksi hän on ollut Turun yliopiston Pohjalaisen Osakunnan inspehtori ym. luottamustoimissa. Turussa hän on ollut pohjalaisten heimopäällikkö.

9. OK-kirja kustantamo 2012

Jäätyään eläkkeelle v. 2010 Olavi Koivukangas ryhtyi kirjoittamaan kirjaa keräämänsä aineiston pohjalta. Näin syntyi kaunokirjallinen teos **Halkaistu sydän** Australian suomalaisista mikä ilmestyi v. 2012. Toinen Olavin pääteos on **Titanicin kolmas luokka**, joka ilmestyi v. 2015. Se kertoo härmäläisen Panulan perheen tarinan, kun äiti ja viisi poikaa hukkuivat onnettomuudessa. Romaanista on

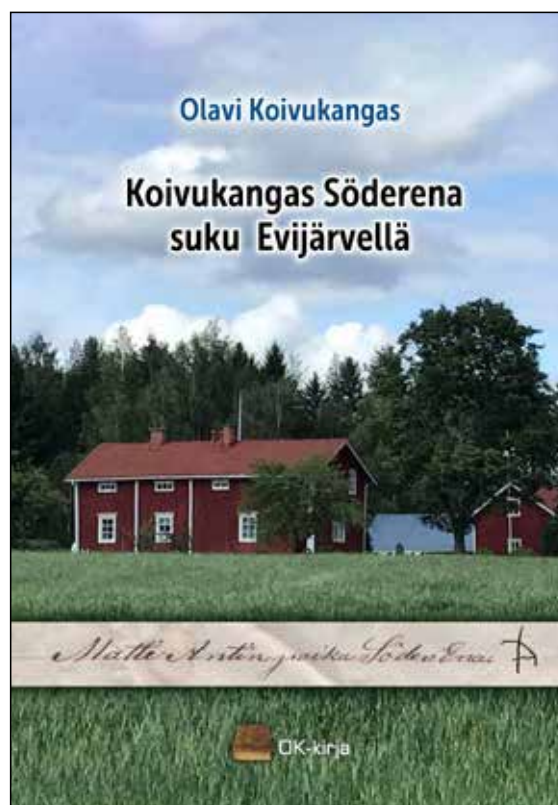

tehty myös ääni- ja e-kirja. Kolmas pääteos on **Koivukangas Söderena suku Evijärvellä**, joka ilmestyi kirjoittajan 80-vuotispäivänä 12. 11. 2021. Olavin aforismikirja **Hiottu timantti** ilmestyi v. 2018. Kaikkiaan OK kirja ehti julkaista 13 siirtolaisuuteen liittyvää kirjaa. Näistä mainittakoon Brasiliassa asuvan tyttären Sari Koivukankaan terapeuttinen lastenkirja **Malaki pelkää sotaa** mikä liittyy v. 2014 alkaneeseen Venäjän sotaan Ukraina vastaan.

Titanicin kolmas luokka kertoo romaanin muodossa härmäläisen Panulan perheen tarinan, kun äiti ja viisi poikaa hukkuivat Atlantiin v. 1912. Titanic on myös äänikirjana.

Olavi on lappalaisia verottaneiden pirkkalaisten jälkeläinen.

Enakin pojat asettuivat asumaan kalaisen Evijärven rannalle 1000 vuotta sitten.

Artikkelin lähde: Olavi Koivukangas, Koivukangas Söderena suku Evijärvellä, Riika 2021.

